

Murška Stráža

Glasilo obmejnih Slovencev.

Uredništvo in upravništvo v Gornji Radgoni, Spodnji Griz št. 7, I. nadstr. Telefon št. 7. Rokopisi se ne vračajo.

Izhaja vsak petek zjutraj in stane s poštnino vred za celo leto 48 K, za pol leta 24 K, za četrt leta 12 K. Posamezna številka stane 1 K.

Inserati: Ena šeststolpna petitvrsta (prostor 3 mm visok in 45 mm širok) K 2.—. Pri večkratni objavi primeren popust.

Stariši in društvo.

Naša številna društva, ne samo mladinske organizacije, ampak tudi splošne prosvetne organizacije imajo v svojem okrilju po veliki večini mladino: fante in dekleta. Starejši ljudje vise tupatam z velikim veseljem na društvu, so tudi navdušeni, ali le-teh ni mnogo in kjer so v društvih, tam ni pravega veselja, hočem reči življenja, ni one agilnosti, ki je potrebna za društveno vodstvo. V interesu razvoja naših društev bo, zapisati v tem smislu par resnih opominov; kajti mi gremo naprej in ne smemo zaostati za tem časom, če nam je le količkaj ležeče na razvoju naših društev in organizacij. Neprijetna pa obenem nepotrebna nasprotstva, ki so nastala med „starimi“ in „mladimi“ po naših društvih, so imela povsod zle posledice. O teh bom govoril v podrobnejši razpravi. Danes se pomudimo pri našem naslovu! Važno apostolsko delo lahko vrše za procvit naših izobraževalnih organizacij predvsem stariši s svojim dobrim vplivom. Ali v tem se po mnogih krajih greši.

Razumljivo je in navidez zelo vzgojno, če napr. skrbna mati okrega svojo hčerko, ki je prišla zvečer domov od vaj v društvenem domu. Skoro povsod se vrše bodisi pevske, dramatične, telovadne govorniške in druge vaje po mraku, ko počiva dnevno delo in je napočilo nekaj bornih uric za razvedrilo duše in srca. Ljudje starega kova, takozvani konzervativci, kakor pravijo pa godrnjajo nad temi vajami, češ: star sem postal, nikoli nisem bil ali bila v društvu, današnja mladina pa se potepa naokrog, itd. Slične mučne napade mora marsikatero znanostizeljno dekle in za duševno izobrazbo vneti mladenič čuti. Predbacivajo mu, da je dovolj dolgo hodil v ljudsko šolo, da prej ni bilo predavanj in poučnih sestankov,

pa so vendar živeli ljudje in — bojda srečnejši, kakor danes. To so žalostna dejstva in upam, da se nikdo ne najde, ki mi ne bo v tem pritrdil.

Kaj pa je temu krivo? Nevednost in neorijentiranost sedanjega časa, ki skokoma hiti naprej. Ta žalostni pojav je dal povod k očitaniu nemških listov, da je naša slovenska kultura zaostala. Mnogi stariši ne vedo, da je društvo ona matica, kjer najde mlada, napredka in izobrazbe žejna duša svoje krepčilo. Društveni dom z vso svojo privlačnostjo vabi mladega človeka, ker vesta mladenič in mladenka, da je trezno razvedrilo v društvenem domu za življenje mnogo večje važnosti, kakor pa pohajkovanje po zaduhlih gostilnah. V predavanjih dobita fant in dekle dobro misel, ki mora prejkoslej obroditi svoj plemeniti sad. Predavatelji so večinoma ljudje idealisti, ki si tudi odtrgajo svoj prosti čas, v katerem bi se lahko zabavali in v večnost pognali svoj dan, ne store pa tega, ker ljubijo svoje ljudstvo. V predavanjih govori njih srčno prepričanje in živa beseda je kakor dobro kaljivo seme, katero vrže predavatelj-sejalec v razorano njivo: mlado srce, ki je sprejemljivo za vse plemenito in dobro, pa tudi za hudobno. Iz tega vidika tudi nasprotniki krščanskega svetovnega naziranja polagajo velikansko važnost na shajanje mladine v društvenih domovih, na predavanja, gledališke predstave, telovadbo itd. Naš čas pa potrebuje močno armado braniteljev resnice in pravice in to armado vzgojiti je naloga naše izobraževalne organizacije. Naj se tega slovenski, krščanski stariši predvsem zavedajo. Pristopajo naj sami v naša izobraževalna (prosvetna) društva in tako s svojim vzgledom pokažejo, kako cenijo društvo kot vzgojevalnico za bodoči krepki rod, ki ima pred seboj velike naloge. Napačno je mnenje, da je društvo samo za mladino. Ono je predvsem za stariše zaradi

mladine. Pridite večkrat, pa poglejte nepričakovano v vrvenje društvenega doma, pridite in poslušajte in prisostvujte za par trenutkov delu, iz katerega črpa vaš sin in vaša hčerka duševno krepčilo in moč za boj življenja. Ne ovirajte torej, kjer nočete sodelovati. Ako pa razširjajo nasprotniki hudobne vesti o društvenem domu, naj vas to ne premoti, ampak: pridite in poglejte! Med vsako pšenico je nekaj ljulike, neprijetnega plevela, zato pa, če kdaj opazite nekaj, kar smatrate za madež društva in za kvarno vzgoji mladine, ne sodite takoj, ampak z zaupanjem pridite k voditelju in povejte, kaj vam ni všeč. Obrekovanja imamo itak dovolj od strani naših nasprotnikov, zato ni treba, da bi isto netili in podpirali naši krščanski stariši z nepremišljeno in naglo sodbo. „Pustite male k meni!“ je klical Učenik in mi, nositelji njegove kulture ponavljamo ta klic.

Slovenski stariši! Bodite uverjeni, da je bodisi nedorasla, bodisi dorasla mladina v dobrih rokah, če pride v naša društva; pustite vse predsodke in nazadnjaško naziranje, da brez društev gre. Sovražniki naše domovine, lepega materinega jezika in vere naših očetov so se v društvih organizirali in so v društvih združili svoj naraščaj, svojo mladino za svoje peklenke namene. Zato posvetimo vso pozornost notranjemu delu v naših društvih: Društva pa bodo prav storila, če bodo tupatam sklicala zaupne roditeljske večere, na katerih bi se razpravljalo o nedostatkih v društvu ter sprejemali primerni nasveti!

Slovinci ob severni meji!

Zbirajte za „Jugoslovansko Matico“!
Karkoli storite za njo, storite svojemu narodu in sami sebi!

Dr. Fran Mohorič.

Prekmurje in Medjimurje.

(Iz časopisa za zgodovino narodopisje XVI/1.)

(Konec.)

5. Za Božidarom Raičem se je z ogrskimi Slovenci in njih usodo največ bavil, največ prepotoval njih ozemlje in največ o njih pisal: Anton Trstenjak.

a) O prvih svojih potovanjih je poročal in predaval dne 3. jan. 1885 v Ljubljanski Citalnici, ob kateri priliki je čital jako zanimivo pismo — ogrsko slovensko iz 17. stoletja (Sl. N. 1885/3).

b) Nadalje je priobčil: Navade v Prekmurcih (jok pri pogrebu zlasti — vdove) — (Slovan 1884 št. 43 stran 341 — iz potovanja 1883).

c) Najobsežnejši njegov spis o Slovencih, biva-jočih v ogrski državi, je objavljen v Slovenskem Narodu 1905 (in v ponatisu) pod naslovom o potovanju iz leta 1904: Slovenci v Šomodski županiji na Ogrskem, in obsega nastopne poglavja:

I. Taranj, to je vas Taranj (ob cesti v Nagy Atad), katero vas je pisec takorekoč na novo odkril za širši slovenski in slovanski svet in ki je štela po zadnjem ljudskem štetju in uradnem madžarskem izveštvju 1900 — znatno število 1597 Slovencev, o njih celo Čaplovič ničesar ne poroča. (Johann v. Csaplovics: Croaten und Wenden in Ungarn. Wien 1828).

II. Hrvati in šomodski županiji. (Gjekenice, Zakon, Titrš, Belezna, Tityhaza, Sepetnik, Hrvaški St. Miklavž. (11.614 duš.))

III. Slovenski izselci (protestanci iz Železne

županije — v šomodsko pustinja — Liso, grofov Draškovičev v šurdanski okolici, tako, da je bilo med Veliko Kanižo in cesto Gjekenica — Csurgo 11 slovenskih vasi. Sl. N. št. 56).

IV. Šurd (narodno in cerkveno, pa tudi duševno središče šomodskih Slovencev).

V. Štefan Küzmič in njegovi rojaki. (St. K. šurdanski farar 1755 — 1779.) Prvi slovenski župnik v Šurdu, ustanovitelj župnijske matice. Njegova dela: Vere krščanske kratki nauk 1754; Novi zakon ali testament 1771, — z dodatkom: epistole, molitve in sveti apostolov djanje: — novi zakon — „sztroskom vnougi vörnii düsic“ —, abecednik — ABC. Naslednik Mihael Bakoš je izdal: Krszczanszke peszmenne knige 1803, za njim Mihael Horvat — oba Slovence, poslej sami Madžari.

VI. Madžari prodirajo v slavjanske vasi (Sl. N. 65—67.)

c) Posebno zanimiv je Trstenjakov življenjepis — ogrskega Slovence Jožefa Borovnjaka (v Ljubljanskem Zvonu 1910, stran 156) v katerem slavi prekmurske pisatelje kot dobre Slovence, ki so poslali zgolj iz ljubezni do naroda.

O sebi pravi: Osebo no bili znani vsi možje, ki so književno delovali po slovenskem delu... zlasti sta bila to Borovnjak v Cankovi, a Marko Žižek v dolnjih krajih, na posled v Belotincih. Zlasti poroča tudi, da so prepotovali kraje od Radgone do Cankove in predvsem v Cankovo k Borovnjaku poučevat se o prekmurskih razmerah: Anton Janežic, Božidar Raič, in večkrat Dr. Simonič, dalje da sta prekmurski duhovščini bila dobra znanca časnika „Slovenski Prijatelj“

in „Slovenski Gospodar“, ter da je Jožef Borovnjak pisal dopise za „Slovan-na“ pod Trstenjakovim uredništvom.

Borovnjak je uvedel v Cankovski šoli naš „Mali katekizem“ (Dunaj 1880), preložil in priredil na stroške Deakove stranke Mali politični vodnik iz madžarsčine (še v orsaškem duhu, 1869), sicer pa verske knjige, zlasti je izšla 1846: Molitvena knjiga Sztaroszlowska v Radgoni pri Weitzingerju, — v večih izdajah, zadnjič 1904 v Radgoni pri Semlitschu, potem molitvenik: Duhovna hrana, tiskal Leykam v Gradcu 1852 in Jezus moje pošelenje (več izdaj, zadnjič 1904, ta izdaja pa ni več Borovnjakovo delo); — okoli leta 1875 molitvenik: Szveti angel Csuvar; okoli leta 1865: Veliki katekizmus; mogoče je priredil tudi on molitvenik: Szveta krizsna pout, 1853. Te dragocene podatke je Trstenjak osebno nabral med vogrskimi Slovenci.

VI.

Prekmurje in Medjimurje v slovenskem pesništvu.

Tudi slovenski pesniki niso povsem pozabil svojih, nasilno ločenih in zapuščenih bratov v Prekmurju in Medjimurju.

1. Božidar Flegerič: Medjimurski izdihljaji. (Zora 1874. št. 15.)

2. Božidar Flegerič: Prekmurski glasovi. (Zora 1878, 5. marca.)

3. Franc Bevk: (Pomlad 1919) 2. Prekmurje. (Dom in Svet, 1919, 3—6.)

Prošnji se morajo priložiti: krstni list, domovnica, zdravniško spričevalo, odpustnica odnosno zadnje šolsko spričevalo, spričevalo o nramnosti ter izjava staršev oziroma varuha, s katero se ti zavežejo plačevati stroške šolanja. Za sprejem je potrebna starost najmanj 16 let in z dobrim uspehom dovršena ljudska šola. Oskrbnina znaša mesečno 350 K, razun tega prispeva še vsaka gojenka določeno število živil. Radi pogojev prehrane in drugih podrobnosti se je obrniti na vodstvo kmetijsko-gospodinske šole v zavodu šolskih sester v Mariboru.

Gospodarska zadruga v Gornji Radgoni naznanja, da se bodo delile članske izkaznice, o katerih smo poročali v predzadnji številki in na katere se bo dovoljeval zadržnikom pri nakupu blaga popust, sledeče:

za občine Gornja Radgona, Lomanoše in vse občine apačke kotline v zadržni pisarni v Gornji Radgoni,

za občino Črešnjevci pri županu Fr. Šantl, za občino Šratovci-Mele pri Francu Kocbek, p. d. županov, posestniku na Meleh,

za občine Police, Aženci, Aženski vrh pri županu Francu Prajndl v Policah,

za občine Orehovci, Orehovski vrh, Ptujška cesta pri županu Jožefu Hamler,

za občine Stavešinci, Stavenski vrh pri Matjažu Kaučič, posestniku v Stavenskem vrhu,

za občine Ivanjševci, Ivanjševski vrh in Rodmošče pri županu Francu Merčnik v Ivanjševcih,

za občine Zbigovci-Lastomerci pri Francu Volf, pos. v Zbigovcih št. 29,

za občine Ščavnica, Zagajski vrh in Lešane pri Martinu Križan, posestniku na Ščavnici,

za občine Radinci, Radinski vrh, Kapela, Turjanci, Turjanski vrh, Rihtarovce, Boračova, Žabnjak, Paričnjak, Murščak, Janžev vrh, Noričje, Hrašenski in Rački vrh pri Francu Cobelj, gostilničarju pri Kapeli.

za občine Ivanjci, Negova, Lukavci pri Negovi, Radvenci, Grabanoš, Okoslavci, Očeslavci pri okrajnem načelniku Antonu Trstenjak, posestniku v Ivanjcih

za občine Hrastje-Mota pri županu Alojzu Žitek na Moti,

za vse občine križevske župnije pri podružnici Gospodarske zadruge v Križevcih,

za vse ostale, tukaj ne navedene kraje in občine v zadržni pisarni v Gornji Radgoni.

Izkaznice se začnejo deliti v nedeljo, dne 24. julija.

Vsak zadržnik mora z lastnoročnim podpisom takoj pri prevzemu potrditi prejem izkaznice.

Kakor že zadnjič rečeno, dobijo izkaznice samo oni zadržniki, kateri članstva in deležev še niso odpovedali in oni, kateri se odpoved že ali še bodo preklicali.

Listnica uredništva.

Gornja Radgona, Orehovci, Mele, Črešnjevci: Pritožbo glede dotičnega uradnika smo poslali na pristojno mesto, kjer se nam obljubilo, da se bodo uvedli primerni koraki. — **Sv. Jurij ob Šč.:** Podlistek prihodnjič. Do sedaj pri najboljši volji ni bilo prostora. — **L. M. Sv. Jurij ob Šč.:** Pride prihodnjič. — **Ormož:** Ne moremo priobčiti, ker te osebne zadeve ne tangirajo tukajšnjih razmer. — **Sv. Jurij ob Šč.:** Dopis glede postopanja carine smo odložili v — koš. Obmejni predpisi za carino so strogi in nam, ki do sedaj carinarjev nismo bili vajeni, izgledajo malo prestrogi. Stvarne pritožbe in očividne šikane pa rešite pritožnim potom. — **Poročevalcem prireditel:** Ker nam nedostaja prostora, bodite kratki in stvarni! — **Gornja Radgona, Ljutomer:** Radi „Grenzwachte“ in njenega dopisnika smo si na jasnem. Hvala za pojasnilo, ki nas potrjujejo v neverjetnem domnevanju.

POSOJILNICA V GORNJI RADGONI

r. z. z. n. z.

sprejema

hranilne vloge

ter jih obrestuje po

4%

Obresti pripisuje brez posebnega naročila koncem junija in koncem decembra h kapitalu;

daje

posojila

na vknjižbo, na poroštvo, menice tekoče račune, vrednostne papirje, raznovrstne trgovske kredite, akreditive;

sprejema od svojih strank kot vloge hranilne knjižice in plačuje za nje terjatve drugih denarnih zavodov;

dela prošnje za vknjižbo posojil

brezplačno;

plačuje rentni in invalidni davek sama ter ga ne odteguje vlagateljem;

posreduje pri izmenjavi tujih **valut (tujega denarja)**, vnovčuje čeke ter izvršuje vsakovrstna nakazila;

daje vsa v denarno stroko spadajoča pojasnila in kreditne informacije brezplačno.

Uradne ure vsak delavnik od 8.—12. ure.

Uradni prostori v lastni hiši, glavna cesta št. 14 ob kolodvoru.

Račun čekovnega urada v Ljubljani, št. 10.593. — Telefon št. 3.

Zelo ugodno! **Andrej Ertl**, proda svojo lepo posestvo **Vratja vas št. 13** (Frattendorf) pošta Zg. Cmurek, pol. okraj Maribor, četrta ure od kolodvora, ležeče v ravnini, 25 johov, sestojč iz hiše, gospodarskega poslopja, vse novo zidano, skupaj z poljem, travniki, sadonosniki in gozdom, z vsemi premičninami in pritliklinami, med tem veliko živine in poljedelskih strojev. Predaja se izvrši takoj.

FRANC ZAMUDA

pozlatarski mojster

v Križevcih pri Ljutomeru

se priporoča častiti duhovčini in slavnemu občinstvu za izdelovanje oltarjev, prižnic, križevih potov, poljskih križev in vseh v to stroko spadajočih del po najnižjih cenah.

Proda se posestvo

7—8 johov (gozd, travniki, polja, sadonosnik) **Žepovci št. 65** (Schöpfungsdorf pri Apačah) po primerni ceni. Gospodarska poslopja z opeko krita, vse v dobrem stanju in vse pri hiši.

Proda se

radi preselitve z vsem inventarjem prvovrstno posestvo, stoječe iz hiše, katera ima koncesijo za gostilno, trgovino z mešanim blagom in tračiko ter 9 johov njiv, travnikov in gozda. Vpraša se pri **Jožefu Schilli**, posestniku v Lokavcih pri Zg. Cmureku.

Vino 1919

6 polovnjakov iz vinograda Duhovniškega društva v Orehovcih proda sekvester **Jožef Marek**, viničarska šola, Gornja Radgona.

Velika izbira

raznega blaga je dospelo in se dobi po najnižjih cenah v trgovini

Senčar, Mala Nedelja.

Prepričajte se!

Najdražje prodajaš in ceno kupuješ, če v „Murski Straži“ večkrat oglašuješ!

Posestniki in viničarji,

kateri imate za prodati govejo živino in svinje, se takoj zglasite pri Slovenski kmetijski podružnici v Gornji Radgoni načelniku **g. Franc Korošec**. Oglasiti se zamore vsaki dan od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer. V lastnem interesu je, da se takoj oglasite kjer tudi bode vse natančneje izvedeli ustmeno.

Kmetijska podružnica v Gornji Radgoni
načelnik **Franc Korošec**.

TISKARNA PANONIJA

F. JEREBIČ IN TOVARIŠI KOMANDITNA DRUŽBA

GORNJA RADGONA

P. n. župnijskim, občinskim, državnim in zasebnim uradom, šolskim vodstvom, trgovcem, društvom vljudno naznanjamo, da imamo v zalogi veliko množino vsakovrstnih pisarniških in šolskih polirebčičin, knjig znanstvene, nabožne in leposlovene vsebine, devocijonalij itd. kakor tudi, da prevzememo v tisk in vezavo vse, v omenjene stroke spadajoča dela kakor: lepake, letake, kuverte s firmo, pisemski papir itd. Prodaja na drobno in na debelo. Seznanj in cene naših zalog vsikdar na razpolago

KNJIGOVEZNICA - KNJIGARNA - TRGOVINA S PAPIRJIEM IN PISARNISKIMI POTREBŠČINAMI NA DROBNO IN DEBELO

Zdravilišče Slatina Radinci

otvorjeno od 1. junija do 15. septembra

Mineralne, naravne ogljičnokisle, parne, električne kopelji. — Pitna zdravitev. : : : :

Dobro oskrbljena zdraviliščna restavracija. — Kegljšče, tenis in druga zabavišča so gostom in izletnikom na razpolago. Prospekte razpošilja in pojasnila daje ravnateljstvo.